

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В РОКИ «ПЕРЕБУДОВИ»

в історії розвитку адвокатури України важливе місце займали конституція СРСР (1979 р.) і конституція УРСР (1978 р.), а також прийняті на їхній підставі Закон «Про адвокатуру в СРСР» від 30 листопада 1979 р. і Положення про адвокатуру УРСР від 1 жовтня 1980 р.

у 1977 році в УРСР була прийнята нова конституція УРСР, за якою кожна з гілок державної влади мала окремий розділ в конституції УРСР, яким закріплювалися їх повноваження. у свою чергу адвокатура свого розділу в конституції не мала, але як правозахисний інститут вона входила до розділу «Правосуддя», де її правовий статус був визначений ст. 159 конституції УРСР, за якою надання правової допомоги в українській державі покладалося лише на колегії адвокатів. це зумовило прийняття нового Положення про адвокатуру УРСР, яке проголошувало гарантію здійснення адвокатами професійних прав та розширення прав на самоврядування. Проте здійснення цих прав залишалося під опікою державної виконавчої влади в особі міністерства юстиції УРСР, а також партійних органів комуністичної партії УРСР.

у Законі «Про адвокатуру в СРСР» (1979 р.) поняття адвокатури давалося в описовій формі: «адвокатура сприяє охороні прав і законних інтересів громадян і організацій». у той же час, у ст. 2 цього Закону йшлося про організацію та порядок діяльності, права та обов'язки адвокатів. стаття 7 Закону закріплювала засади адвокатської таємниці: «адвокат не має права прийняти доручення про надання юридичної допомоги у випадках, коли він у даній справі надає або раніше надавав юридичну допомогу особам, інтереси яких суперечать інтересам особи, що звернулася з проханням про ведення справи, або брав участь як суддя, прокурор, слідчий, особа, що провадила дізнання, експерт, спеціаліст, перекладач, свідок або понятий, а також коли в розслідуванні або розгляді справи бере участь службова особа, з якою адвокат перебуває у родинних стосунках. адвокат не має права розголо-

шувати відомості, передані йому довірительом у зв'язку з наданням юридичної допомоги».

Положення про адвокатуру української срср 1980 р. в цілому повторювало Закон «Про адвокатуру в срср» (1979 р.).

аналізуючи Закон «Про адвокатуру в срср», слід відзначити, поперше, виняткову увагу законодавця до проблем правової допомоги населенню і, подруге, чітке вирішення питання про соціальний статус радянської адвокатури. спочатку на конституційному рівні, а потім на рівні спеціального загальносоюзного закону було вирішено питання про завдання колегії адвокатів щодо надання юридичної допомоги громадянам і організаціям.

Подальший розвиток законодавства про адвокатуру України зумовлений затвердженням Положення про адвокатуру урср 1980 р., яке надало суттєві повноваження колегіям адвокатів у самоврядуванні, здійсненні керівництва і контролю за професійною діяльністю адвокатів. разом з тим нове законодавство передбачало й повноваження органів державної влади та управління стосовно загального керівництва колегіями адвокатів. так, міністерству юстиції урср було надано право зупиняти виконання рішень загальних зборів чи постанов президії колегії адвокатів у випадку невідповідності їх чинному законодавству, встановлювати порядок надання адвокатами юридичної допомоги та оплати праці, здійснювати інші повноваження, пов'язані з загальним керівництвом адвокатурою.

у другій половині 80х років розпочалося оновлення всіх правових підвалин державного та суспільного життя України, формування в республіці правової держави. виникла необхідність у реформуванні інституту адвокатури в напрямку її незалежності, зростання професіоналізму.

відповідно до основ законодавства срср і союзних республік про судоустрій від 13 листопада 1989 р. було значно розширено сферу діяльності захисника у кримінальному процесі. він став допускатися до участі у кримінальній справі з моменту затримання, арешту чи пред'явлення обвинувачення (ст. 14 основ). З 1991 р. відповідно до Закону України «Про підприємництво» допускається здійснення юридичної практики за ліцензією, що видається міністерством юстиції України особам, які мають юридичну освіту.

отже, колегії адвокатів перестали бути єдиною можливою формою об'єднання адвокатів, а юридична консультація — єдиним можливим місцем роботи адвоката.